

stowarzyszenie
czas
przestrzeń
tożsamość

ThinkTank
 nowa
przestrzeń
społeczna

Ośrodki Wsparcia Ekonomii
Społecznej a Covid-19

RAPORT BADAWCZY

Autor: Krzysztof Siewiera

Szczecin, 28.12.2020

Wstęp

W obliczu kryzysu wywołanego pandemią choroby COVID – 19, wszystkie regionalne ośrodki wsparcia ekonomii społecznej dostosowały swoje działania, by oferowana pomoc i wsparcie były odpowiednie do zaistniałych potrzeb i nowej rzeczywistości. Lokalne środowiska chętnie angażowały się w działania pomocowe poprzez np. szycie maseczek ochronnych, zakup środków dezynfekcji czy odzieży ochronnej. Ale to nie wszystkie działania jakie były realizowane w tym trudnym okresie. Warto zatem dokonać pierwszych refleksji w jakim zakresie sektor ekonomii społecznej może odnaleźć się w sytuacji kryzysowej oraz jakie działania można podjąć w najbliższej przyszłości, gdy gospodarka (w tym i sektor ekonomii społecznej) będzie wychodziła ze stanu zamrożenia. Z pewnością rola OWES będzie w tym przypadku kluczowa.

Narzędzia i instrumenty wsparcia jakie były dostępne dla PES, to przede wszystkim:

- dofinansowania do wynagrodzenia ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w okresie wprowadzonego przez pracodawcę przestoju ekonomicznego lub obniżenia wymiaru czasu
- odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty należności z tytułu składek należnych na ubezpieczenie społeczne
- umorzenia składek na ubezpieczenie społeczne – zwolnienia z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych za okres od dnia 1 marca 2020 r. do dnia 31 maja 2020
- dofinansowania wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy dla przedsiębiorców
- udzielanie niskooprocentowanych pożyczek dla mikroprzedsiębiorców ze środków Funduszu Pracy
- niskooprocentowane pożyczki dla organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- dofinansowanie wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy – dla organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- subwencja z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- umorzenie/obniżenie czynszu za wynajem lokalu,
- wsparcie pomostowe/bony z OWES
- mechanizm zakupowy (produkty/usługi na potrzeby podmiotów potrzebujących w ramach przeciwdziałania COVID-19)

Kluczową rolę we wdrażaniu przedmiotowych instrumentów miały OWESy, zarówno poprzez działania prowadzone w ramach doradztwa dla istniejących podmiotów, jak i same będąc operatorem środków, na przykład w ramach mechanizmu zakupowego.

Wykorzystanie Tarczy Antykryzysowej przez podmioty ekonomii społecznej

Dzięki współpracy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej prowadził wstępną analizę wykorzystania instrumentów Tarczy Antykryzysowej i Tarczy Finansowej. Dotychczas Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej przeprowadził cztery badania dotyczące wykorzystania Tarczy Antykryzysowej. Przy współpracy OWES z całej Polski udało się zebrać dane pozwalające na rzetelne przeprowadzenie analizy. W pierwszym badaniu zostały ujęte dane od początku funkcjonowania Tarczy Antykryzysowej do końca kwietnia, drugie badanie obejmowało maj 2020 r., trzecie czerwiec 2020 r., czwarte lipiec 2020 r.

Poniżej zaprezentowano wybrane elementy wyników badania, które zostały udostępnione przez MRiPS.

Łącznie z TA i TF skorzystało 8 334 PES/PS

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	2 036	1 193	1 768	1 484	8 334

Źródło: Dane MRiPS.

Instrument: Dofinansowanie do wynagrodzenia ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w okresie wprowadzonego przez pracodawcę przestoju ekonomicznego lub obniżenia wymiaru czasu (*art. 15g)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	68	73	56	95	292

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie zachodniopomorskim - 62, najmniej w lubuskim - 2

Instrument: Odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty, dot. należności z tytułu składek należnych za okres od 1 stycznia 2020 r (*15zb)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	65	62	55	103	293

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie zachodniopomorskim - 70, najmniej w małopolskim – 1.

Instrument: Umorzenie składek na ubezpieczenie społeczne - zwolnienie z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych za okres od dnia 1 marca 2020 r. do dnia 31 maja 2020 r. (*31zo)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	802	846	584	401	2 857 (najwięcej)

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie podkarpackim - 499, najmniej w województwie świętokrzyskim – 46.

Instrument: Dofinansowanie wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy dla przedsiębiorców (*art. 15zzb)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	151	136	124	101	551

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie śląskim - 86, najmniej w województwie świętokrzyskim – 5.

Instrument: Niskooprocentowana pożyczka dla mikroprzedsiębiorców ze środków Funduszu Pracy (*art. 15zzd)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	640	675	459	368	2 331

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie podkarpackim - 427, najmniej w województwie świętokrzyskim – 31.

Instrument: Niskooprocentowana pożyczka dla NGO (*art. 15zzda)

miesiąc	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	62	32	69	169

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie śląskim - 52, najmniej w województwie podlaskim – 0.

Instrument: Dofinansowanie wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy – dla organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (*art. 15zze)

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	57	62	51	59	538

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie podkarpackim - 100, najmniej w województwie opolskim – 8.

Instrument: Wykorzystanie instrumentów Polskiego Funduszu Rozwoju

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	66	19	251	226	562

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie podkarpackim - 146, najmniej w województwie podlaskim – 6.

Instrument: Wykorzystanie instrumentów Banku Gospodarstwa Krajowego

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Liczba podmiotów	0	199	14	12	225

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie podkarpackim - 146, najmniej w województwie dolnośląskim – 0.

Inne formy wsparcia

Wśród innych form wsparcia w badanych okresach najczęściej wskazywano:

- subwencja z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- pożyczka/subwencja z Towarzystwa Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE),
- umorzenie/obniżenie czynszu za wynajem lokalu, wsparcie pomostowe z OWES,
- skorzystanie z Tarczy z Narodowego Instytutu Wolności (NIW).

miesiąc	marzec- kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	ŁĄCZNIE
Ilość podmiotów	189	134	142	51	516

Źródło: Dane MRiPS.

Najwięcej podmiotów skorzystało w województwie zachodniopomorskim - 151, najmniej w województwie opolskim – 1.

Wykorzystanie mechanizmu zakupowego

Departament Ekonomii Społecznej zwrócił się również do OWES o wskazanie kwoty, którą wydały w ramach mechanizmu zakupowego wraz z podaniem daty jego wprowadzenia. Wpłynęło 48 odpowiedzi mailowych, do OWES, które nie przysłały informacji zostały wykonane telefony z prośbą o informację. Wydane kwoty (stan na 30.09.br.)

Najwięcej Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej 1 124 769, 90 zł (średnio 163 704,56) zł Łącznie w 36 OWES zrealizowano kwotę 7 857 819,06 zł.

Uruchomienie mechanizmu (Za datę uruchomienia została przyjęta data podpisania pierwszej umowy w ramach mechanizmu.)

Najwcześniej OWES Elbląg 24.04.br.

Najwięcej OWES wprowadziło mechanizm w maju 2020 (8 podmiotów) zaś w czerwcu 2020 uczyniło to kolejne 8 podmiotów.

W 4 OWES podjęto pierwsze kroki w celu uruchomienia mechanizmu, tj. OWES uzyskały zgodę IZ na przesunięcie środków lub są w trakcie podpisywania pierwszych umów.

Wśród odpowiedzi dlaczego OWES nie realizują mechanizmu najczęściej padły stwierdzenia:

- OWES nie planują realizacji mechanizmu ze względu na małe zainteresowanie PES/PS, ale deklarują gotowość do uruchomienia;
- OWES nie mają możliwości przesunięcia środków (brak oszczędności ze względu na początkową fazę projektu);
- OWES współpracują z ROPS w ramach realizacji mechanizmu;
- OWES oczekują na zgodę IZ na przesunięcie pieniędzy/akceptację regulaminu mechanizmu;
- OWES w inny sposób wspiera PES/PS.

Wnioski i rekomendacje

Podczas konsultacji z ekspertami, które były realizowane w ramach prac ThinkTanku Nowa Przestrzeń Społeczna, dokonano analizy dotychczasowych działań OWES i PES w reakcji na pandemię COVID-19. W ramach prac think-tanku próbowano znaleźć odpowiedź na pytania:

Jak sektor ekonomii społecznej może odnaleźć się w sytuacji kryzysowej?

Jakie działania można podjąć w najbliższej przyszłości, gdy gospodarka (w tym i sektor ekonomii społecznej) będzie wychodziła ze stanu zamrożenia?

Oczywiście sytuacja epidemiologiczna zmienia się bardzo dynamicznie, i wszelkie prognozowanie obarczone jest dużą dozą niepewności. Zwłaszcza, iż nie wiemy w tym momencie, jak głębokie znaczenie dla gospodarki będzie miała pandemia i jej skutki, kiedy się zakończy, i czy planowane programy szczepień ochronnych odniosą zakładany efekt. Dotychczasowe

Przede wszystkim sektor ekonomii społecznej, w tym i OWES skoncentrowały się w tym momencie na ochronie już istniejących przedsiębiorstw społecznych. Jest to

Nowe obszary jakie otworzyły się dla sektora ekonomii społecznej, to realizacja różnego rodzaju usług dla podmiotów walczących z epidemią. Szycie maseczek, dostawa środków dezynfekcyjnych, zapewnienie wyżywienia dla osób objętych kwarantanną, to tylko niektóre przykłady działań w jakich znalazły się PES. Bardzo istotnym wsparciem był instrument mechanizmu zakupowego, który ma na celu przeciwdziałanie upadłości PS/PES i utrzymanie miejsc pracy zagrożonych w następstwie wystąpienia COVID-19. Zakupy mają na celu również wsparcie społeczności lokalnych w walce z COVID-19 i obejmują m.in.:

- zamówienia produkowanych przez PES i PS materiałów ochrony osobistej (np. maseczek ochronnych) i przekazywanie ich nieodpłatnie placówkom służby zdrowia oraz placówkom całodobowej opieki;
- zamówienia usług cateringowych świadczonych przez PES i PS na potrzeby pracowników służby zdrowia;
- zamówienia usług cateringowych świadczonych przez PES i PS oraz przekazywanie ich nieodpłatnie osobom w trudnej sytuacji w związku z wystąpieniem

COVID-19 (osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami i osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej);

- zamówienia w PES i PS środków higienicznych (np. dezynfekujących) i przekazywanie ich nieodpłatnie placówkom służby zdrowia oraz placówkom całodobowej opieki.

W dalszej perspektywie można zakładać, iż dzięki nawiązanej współpracy, podmioty dla których realizowane będą usługi, dalej będą z nich korzystać. Mają bowiem okazję pokazać, iż jakość ich usług niczym nie różni się od usług świadczonych przez podmioty komercyjne.

Niestety pandemia obnażyła też szereg słabości systemowych otoczenia OWESów. Przede wszystkim takich jak mała elastyczność (części) instytucji finansujących w zakresie zmian w projektach, które umożliwiłyby szybkie reagowanie na dynamicznie zmieniającą się sytuację. Ponadto cały czas panuje niepewność w zakresie spełnienia zasad związanych z brakiem konieczności stosowania zasad konkurencyjności w przypadku realizacji wydatków. Wprowadzone przepisy z jednej strony pozwalają na istotne poluzowanie rygorów stosowania ich podczas zamówień, jednak brak szczegółowych interpretacji i orzecznictwa, jak organy kontrolne podejną do tych kwestii podczas rozliczania wydatków, powoduje uzasadnioną obawę zarówno w OWESach, jak i w PES.

Przestrzeń Społeczna”

Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość (CPT) tworzy ThinkTank „Nowa Przestrzeń Społeczna”, którego celem jest generowanie pomysłów na rozwiązania najważniejszych problemów z zakresu polityki społecznej w obszarach takich jak wsparcie dla rodziny, system emerytalny, aktywizacja osób z niepełnosprawnościami, ekonomia społeczna i solidarna. Chcemy zaprosić do współpracy krajowej i światowej klasy ekspertów.

Działania ThinkTanku obejmują m.in.

- 1) Spotkania twórcze dotyczące istotnych tematów z zakresu polityki społecznej.
- 2) Magazyn „Kierunki Zmian” w wersji elektronicznej.
- 3) Debata online z krajowej i światowej klasy ekspertami z obszaru polityki społecznej – w 2020 r. debata dotycząca zdrowia psychicznego w Polsce.
- 4) Webinaria z ekspertami i decydentami, webinarium dotyczące m. in. placówek opieki całodobowej w czasie pandemii, zdrowia psychicznego, społecznych aspektów mody i designu.
- 5) Przygotowanie raportów badawczych w 2020 roku opracowano m.in. „Tu nie chodzi o maseczki. Placówki opieki w dobie koronawirusa”, „Społeczne aspekty mody”, „Wyzwania dla polityk społecznych”, „Rola i działania OWES w związku z pandemią”.

Kluczem wszystkich prac prowadzonych przez Stowarzyszenie CPT jest międzypokoleniowy, interdyscyplinarny zespół praktyków, wizjonerów, systemowców i naukowców. Od 16 lat CPT prowadzi działania w obszarze polityki społecznej, m.in.:

- wspólnie z MRiPS organizowało webinaria nt. centrów usług społecznych;
- realizowało kluczowe dla MRiPS projekty z zakresu edukacji młodzieży w zakresie ekonomii społecznej oraz wypracowywania i wdrożenia modelu badania efektywności zatrudnieniowej PUP;
- jest partnerem w kluczowym projekcie MRiPS pt. *Włączanie wyłączonej*, mającym na celu wypracowanie nowych form zatrudniania osób z niepełnosprawnością
- opracowało metodologię asystenta pracodawcy osób niepełnosprawnych, metodologię zawodoznawczego narzędzia dla osób po kryzysach psychicznych pt. *z pasji do pracy* oraz gry o pracę mającą na celu badanie predyspozycji zawodowych osób z niepełnosprawnościami.
- Prowadziło jedną z największych kampanii w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego, opracowało narzędzie i przeprowadziło badanie przesiewowe 120 000 osób w ramach projektu oceny kondycji psychicznej.

Zapraszamy do współpracy!

Osoba do kontaktu:

Antoni Sobolewski

tel: 601504905

email: a.sobolewski@post.pl

strona: <http://www.thinktank.cpt.org.pl>

ThinkTank

„Nowa Przestrzeń Społeczna”

Rada programowa:

- dr Shivan Fate – wicedyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Szczecinie
- Szymon Medalion – ekspert Fundacji Regionalne Centrum Młodzieży
- Jarosław Namaczyński – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie
- Iwona Klimowicz – Ekspert ds. polityki społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie
- Agnieszka Dudzińska – socjolog, Uniwersytet Warszawski
- dr Waław Idziak – twórca wiosek tematycznych, członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Innowatorów Społecznych „Ashoka”
- Adam Kuzycz-Berezowski – reżyser, aktor Teatru Współczesnego w Szczecinie
- dr Rafał Bakalarczyk – Ekspert Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego ds. polityki społecznej
- dr Tomasz Czubara – Komendant Zachodniopomorskiej Komendy Wojewódzkiej Ochotniczych Hufców Pracy w Szczecinie

Zespół ekspertów:

- dr hab. Iwona Bąk prof. ZUT
- dr Katarzyna Wawrzyniak
- dr Magdalena Christofi
- dr Włodzimierz Durka
- Romana Krzewicka
- Antoni Sobolewski
- Krzysztof Siewiera
- Jarema Piekutowski
- Łukasz Broniszewski

